

Església parroquial de Sant Esteve

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Plaça de l'Església
Emplaçament: Nucli antic de Granollers
Alçada: 145

Coordenades:

Latitud: 41.60795
Longitud: 2.28639
UTM Est (X): 440539
UTM Nord (Y): 4606495

Classificació

Número de fitxa: 08096 - 9
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Gòtic Modern Contemporani
Segle: XII, XV, XX
Any: 1946 (consagració de l'església reconstruïda)
Autoria de l'element: Josep Boada i Barba (arquitecte de la reconstrucció); Sebastià Badia (decoració interior)
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Arqueològic de Granollers. Núm. E-11. Protecció de tipus I: Conservació estricta. Fitxa referida tan sols al campanar de l'església.
Data aprovació: dc., 15/10/2003 - 12:00
Número inventari: IPA 28957; IPA 33389 (campanar)
Generalitat i altres inventaris:

Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Terrassa (Carrer de Vinyals, 47, 08221 Terrassa)

Fitxes associades:

[Campanar de l'església parroquial de Sant Esteve](#)

[Plaça de l'Església](#)

[Tresor parroquial i elements artístics](#)

[Fons documental de l'Arxiu parroquial de l'església de Sant Esteve de](#)

[Granollers](#)

[Retaule de Sant Esteve Protomàrtir de l'església parroquial de](#)

[Granollers](#)

[Antiga rectoria](#)

[Jardí de la rectoria](#)

[Pati de la rectoria](#)

[Solar de Càritas](#)

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J. M. Huélamo

Data de registre de la dg., 01/07/2001 - 02:00

fitxa:

Autoria de la darrera Jordi Piñero Subirana

revisió:

Data de la darrera revisió: dl., 29/05/2023 - 08:07

Descripció

Església d'origen medieval però totalment reconstruïda a la dècada de 1940, de manera que el campanar és l'únic vestigi que queda de l'antiga construcció del segle XV. La nova església es va edificar al mateix lloc i ocupant un espai similar, però variant la seva orientació, que ara és de nord a sud.

L'edifici està construït amb formigó armat, paredat i maó, i segueix un llenguatge neogòtic. Consta de tres naus més capelles laterals. La façana principal, que dona a la plaça, reflecteix aquest esquema, amb una ampla franja central on trobem les obertures principals (un portal acabat amb arc apuntat i al seu damunt una gran rosassa) flanquejada per finestrals estrets i llargs que corresponen a la capçalera de les naus laterals, mentre que els cossos exteriors i més baixos, decorats amb finestres de traceria neogòtica, corresponen ja a les capelles laterals. La construcció compta amb grans finestrals i vidrieres a les façanes laterals, i es tanca amb un absis poligonal.

El campanar és un exemple clàssic dels campanars gòtics catalans, i recorda els que hi ha a la barcelonina plaça del Pi. Es tracta d'una torre de 34 m d'alçada formada per tres cossos. L'inferior, de 10 m d'alçada, és de planta quadrada i està separat per una motllura del cos central. El segon cos és de planta octogonal a la part nord, mentre que la resta segueix sent quadrat. Mesura uns 9 m més, amb uns talussos adossats al mur que fan la transició a la planta asimètrica del darrer cos. En aquest tercer cos, on hi ha les campanes, es manté la planta octogonal, amb murs de paredat carreuat. Les obertures són de proporció vertical i arc lleugerament apuntat, amb traceria lobulada a l'intradós de l'arc. La construcció està rematada per una barana de pedra amb quadrifolis entrelaçats i, a sota, hi ha les gàrgoles (DANTÍ, 1997). Al capdamunt hi ha una estructura de ferro que suporta les campanes. Al campanar queden sis gàrgoles gòtiques in situ. Una té figura d'àliga, una altra de moltó, una tercera consisteix en un griu, dues més representen un lleó ajagut i la darrera representa un home, descalç, amb túnica, un bastó i una gorra al cap (DANTÍ, 1997).

A l'interior de l'església la nau consta de cinc trams de volta sobre arcs de formigó apuntats. Les naus laterals, molt estretes, donen pas a capelles laterals, construïdes en un cos apart i accessibles mitjançant unes senzilles portes. L'altar és decorat amb un ampli relleu historiat, amb plafons que reproduïxen (igual que els vitralls) escenes del retaule gòtic dels germans Vergós (1495-1500), el qual antigament es trobava a l'altar major i avui es conserva al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Finalment, les diverses capelles compten amb una decoració eclèctica de tall contemporani. L'església compta amb un ampli vestíbul, on hi ha la pica d'aigua beneïda.

A la façana de ponent encara es poden veure restes de l'església romànica: parts d'un mur, un fragment del portal i l'arrencada de l'arquivolta toral de la porta de mig punt. Així mateix, al Museu de Granollers es conserven els dos capitells sobre els quals descansaven les arquivoltes (DANTÍ, 1997). Al costat de llevant s'hi poden veure restes de l'absis de l'església gòtica.

Observacions:

Al Museu de Granollers es conserven mènsules i capitells procedents de l'església medieval.

Durant les excavacions fetes entre el 1940 i el 1942, quan s'inicià la construcció de l'església actual, es va poder precisar l'àmbit de l'església romànica del segle XII. Fins el 1936 se n'havia conservat intacte un portal romànic, l'anomenat portal petit. Aquesta església anava des de la ratlla del campanar fins a l'inici del presbiteri de l'església gòtica, i fou aterrada a mesura que s'anava completant l'església gòtica. L'àmbit de l'església romànica i el de la gòtica eren als peus de l'església actual, entre el campanar, que era a l'esquerra de la porta principal, i el mur oposat al presbiteri, on ara hi ha la porta principal.

El campanar fou consolidat i restaurat en la dècada de 1970. Més tard el Servei del Patrimoni Arquitectònic de la Diputació de Barcelona hi va fer una nova restauració i consolidació l'any 1991.

En relació a l'organització administrativa eclesiàstica, cal dir que a la ciutat de Granollers hi radicava el Deganat del Vallès, amb un dels tres arxiprests forans de l'arxidiòcesi barcelonina que tenien capítular. Des de la formació l'any 2004 de la diòcesi de Terrassa, l'església de Sant Esteve pertany a aquesta nova diòcesi, dins de l'arxiprestat de Granollers, format actualment per 17 parròquies. D'altra banda, el territori del municipi de Granollers forma part eclesiàsticament de diverses parròquies: Sant Esteve, Nostra Senyora de Fàtima, Sant Julià de Palou, i Mare de Déu de Montserrat i Sant Antoni de Pàdua (els frares), juntament amb la meitat del barri de la Font Verda, que pertany a la parròquia de Santa Maria del Jaire, de la Torreta. Antigament, la parròquia de Sant Esteve era dividida en barris, dotats d'una petita capella emplaçada als portals de la vila, com les de Sant Roc, Santa Esperança, Sant Cristòfol i Santa Anna, la desapareguda de Santa Elisabet i, a l'exemple del segle XVI, la dels Sants Metges, fora muralla.

El campanar té un conjunt de vuit campanes tocades a martell i a l'estil alemany o "llançat", afinades en l'escala diatònica de Sol Major. Són fetes entre els anys 1987 i 1992 pel fonedor Guixà.

Història

La primera notícia documental que es coneix d'una església dedicada a Santa Esteve a Granollers es troba en un document del cartulari de Ripoll del 25 de juny de 972, però no es té constància que quedi cap resta d'aquesta primitiva construcció. Ja es citada com a parròquia l'any 1001, en una escriptura d'empenyorament d'un alou situat a les parròquies de Sant Esteve de Granularios i Sant Julià de Palaciolo. Se sap que el 1065 l'església tenia dedicació a sant Joan, segons consta en un testament. Entre els segles XI

i XII aquest primitiu edifici fou substituït per un altre, del qual se'n van trobar restes durant les excavacions fetes entre 1940 i 1942, quan s'inicià la construcció de l'església actual. A finals del segle XII hi ha constància de llegats per a l'obra del temple.

Aquesta segona església, romànica, era d'una sola nau, d'uns 13 m de llarg per 5'50 m d'ample, amb absis semicircular orientat a llevant i la porta d'entrada a ponent. Al segle XV es trobava en mal estat, i això, juntament amb l'augment de la població, motivà la construcció d'una nova església, ja d'estil gòtic, entre mitjans segle XV i inicis del segle XVI. El campanar, adossat a la part nord del mur oest de l'església, ja deuria estar construït a principis del segle XVI. El 1508 es diu que el cloquer del campanar tenia quatre campanes. Així mateix, en el testament de Bruniquer (1561-1641) s'explica el trasllat de les tombes de la seva família amb motiu de les obres del campanar i del cor. Les sepultures havien estat traslladades del fossar a un indret davant del portal gòtic en època del seu pare i del seu avi (DANTÍ, 1997).

Aquesta nova església mesurava 35 m de llarg i 11 m d'amplada, amb capelles laterals més baixes que la nau central. A la façana sud el portal, de brancals i arquivoltes amb llinda i timpà apuntat. Al damunt tenia un guardapols rematat amb una creu i decorat per òculs i florons. A les arquivoltes hi havia petits capitells amb decoració vegetal i mascarons. El paviment interior de l'església estava format per cairons de color groguenc. A l'interior del temple el presbiteri estava una mica alçat de la resta del temple, i els elements arquitectònics estaven pintats. El cor estava sobre un arc carpanell rebaixat als peus de la nau, i tenia una barana amb òculs calats (DANTÍ, 1997).

Aquesta església gòtica fou ampliada per la part nord els segles XVII i XVIII, amb diferents capelles i sagristies. La primera fou la capella del Roser, de principis del segle XVII. Al costat d'aquesta hi havia la capella de la Sang, que, probablement, havia estat una sagristia en altres temps. El 1744 hi ha notícies d'obres que s'estan fent per a la capella de la Verge dels Dolors, i es parla també d'una capella fonda o del Santíssim Sagrament.

L'any 1660 l'església tenia els següents altars: el Major, dedicat a Sant Esteve; al costat de l'Evangeli hi havia els de Santa Maria (l'antiga), Sant Miquel, Sant Pere, Sant Salvador, Santa Magdalena, el Roser, Santa Creu i el Crist Crucificat. Al costat de l'Epístola hi havia els de Sant Joan, Sant Bartomeu, Sant Antoni, el Sant Esperit, Sant Sebastià i Sant Eloi i Sant Jaume. De tota manera, el nombre d'altars va anar variant amb el temps (DANTÍ, 1997).

Entre els elements ornamentals interiors que tenia cal destacar l'altar del Roser, d'estil renaixentista-barroc, datat al 1635; l'altar de Santa Llúcia, barroc xorigueresc; l'altar de Sant Josep (barroc) o la creu processional de 1555. Tot això fou destruït l'any 1936. Un element que sí s'ha conservat és el gran retaule de Sant Esteve que decorava l'altar major (1497), obra dels germans Pau i Rafael Vergós. Es va salvar pel fet d'haver estat retirat des de 1775. El 1917 fou venut a l'Ajuntament de Barcelona per tal de contribuir a sufragar la construcció del nou Hospital de Granollers, i avui aquest retaule es conserva al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). També es van salvar la pica baptismal, un tros de la trona d'estil gòtic provençal i els capitells de la portalada romànica.

L'any 1705 el rector Josep Vila, per mitjà del bisbe de Barcelona Benet Sala, obtingué del papa Climent XI les relíquies de Sant Plàcid (copatró de la Parròquia), les quals entraren solemnement en processó el 2 de juliol del 1705 (BAULIES, 1986).

Ja al segle XX, durant la Guerra Civil el 20 de juliol de 1936 es va incendiar l'església de Sant Esteve junt amb altres de la ciutat: la dels frares de Sant Francesc, la de la Mare de Déu de Montserrat, la de les germanes Carmelites i l'església de Sant Julià de Palou. També el Centre Catòlic, les escoles de Sant Josep i les capelles dels sants de barri. Mesos després de ser incendiada, i malgrat l'opinió en contra del director general de Patrimoni de la Generalitat, Jeroni Martorell, i d'un sector important de granollerins, el comitè revolucionari va decidir enderrocar l'església de Sant Esteve. Entre els anys 1936 i 1937 la nau gòtica va ser

totalment enderrocada i només en va quedar dempeus el campanar. Pel que fa a l'arxiu parroquial, tot i que algú l'havia emparedat per intentar salvar-lo, a l'enderrocament va restar al descobert i finalment va ser cremat. L'any 1940 es va iniciar la construcció de l'actual temple, obra de Josep Boada i Barba. La decoració interior fou obra de Sebastià Badia, amb l'excepció dels vitralls, l'únic element que guarda relació amb l'antic temple. L'església va ser consagrada el 25 d'agost de 1946.

Pel que fa a les campanes, l'any 1873, durant la tercera guerra carlina, els republicans van fondre'n el bronze per fabricar canons. I durant la Guerra Civil de 1936 l'església va tornar a quedar sense campanes, quan la Sant Esteve, l'Antònia i les altres foren despenjades i llançades damunt les runes de l'església (BAULIES, 1986), (GARRELL, 1960).

Bibliografia

BAULIES I CORTAL, Jordi (1965). *Granollers*. Barcelona, Biblioteca Selecta, volum. 372.

BAULIES I CORTAL, Jordi (1986). "Del Decret de Nova Planta al 1850", a *Estudis de Granollers i del Vallés Oriental*, Núm. 1, Aproximació al medi natural i a la història de Granollers, pp. 59-64 Granollers: Servei Municipal de Cultura.

CUSPINERA I FONT, Lluís et al. (2001). *Pla especial de protecció del Patrimoni Històric-Arquitectònic de Granollers*. Granollers. Document administratiu.

DANTÍ RIU, Jaume (comissari) (1997). *Entra a l'església gòtica de Granollers*, Granollers, Museu de Granollers.

GARRELL I ALSINA, Amador (1960). *Granollers, vila oberta*, Granollers, Gràfiques Garrell.

PATRIMONI (1985). *Patrimoni Històric Arquitectònic*. Granollers: Caixa de Crèdit Granollers.

Enllaços d'interès:

[Conèixer Catalunya](#)

[Inventari de campanes. Parròquia de Sant Esteve, Granollers](#)

